

A KÖRÖSÖK TERMÉSZETI ÁLLAPOTA

A folyók biztosítják az iparban, mezőgazdaságban és háztartásban hasznosított vízmennyiség legnagyobb részét, ezért szükséges normális, természetközeli állapotuk megőrzése. Valamennyi ökoszisztémához hasonlóan a folyók is egy energiaforrástól, ez az alacsonyabb- és magasabbrendű növények létezését biztosító napenergia, illetve a szomszédos ökoszisztémákból származó vagy a vizekben lejátszódó különböző fizikai-kémiai és biológiai folyamatok során keletkezett szerves anyagoktól függenek. A sajátos feltételeknek köszönhetően (vízáramlás, átlátszóság, hőmérséklet, rögzülés lehetősége vagy hiánya) a folyóvizekre, mint ökoszisztémákra, sokkal kisebb primer produkció jellemző, mint a tavakra vagy az ökoszisztémák többségére. Annak ellenére, hogy a biológiai termelékenység általános értékei jelentősen kisebbek, mint a fent említett ökoszisztémák esetén kapott értékek, hangsúlyozni kell, hogy a vízi társulások sokkal hatékonyabban hasznosítják az erőforrásokat, mint az analóg (hasonló) táplálkozási szinten elhelyezkedő szárazföldi ökoszisztémák. Ezt a megállapítást a következőképpen foglalhatjuk össze: "kisebb produkció, nagyobb gazdasági teljesítmény". Minden folyó képes tehát arra, hogy a kapott szerves anyagokat saját elemei segítségével feldolgozza; fontos szerep jut ebben a folyamatban az élő, specializálódott alkotóelemeknek. Az iparból, mezőgazdaságból vagy háztartásból származó és a folyókba bekerülő szervesanyag-felesleg feldolgozható, de csak bizonyos határokon belül. Egyes lotikus ökoszisztémák (jelen esetben a Körösök és a Berettyó) szerkezetének tanulmányozása során nemcsak a vizek szerves vagy más természetű anyagokkal való telítettségére lehet következtetni, hanem arra is, hogy az új feltételekhez tudnak-e alkalmazkodni. Abban az esetben, ha a vizek képtelenek elviselni a nagyfokú szervesanyag felhalmozódást, egy szigorú degradálódás következik be, amely a folyók végleges leromláshoz vezethet.

Ezen kívül a folyók életét veszélyeztetik a hidrotechnikai munkálatok (gátépítések, lecsapolások, duzzasztások, az árterületek megszüntetése, a meder szabályozása,), amelyek a különböző közösségek kedvelt élőhelyeit károsítják, és ezáltal negatívan befolyásolják a vízi életközösségek produktivitását, ugyanakkor csökkentik a biodiverzitást és az öntisztulási képességet, és növelik az áradások lehetőségét.

A Körösök mentén elhelyezkedő falvak és városok lakosainak többsége nem ismeri a naponta látott folyók elnevezésének jelentését, számukra ezek egyszerű folyónevek. Elődeik Körösöknek, azaz “aranyfolyóknak” vagy “aranyos folyóknak” nevezték el őket, mert a vizek tiszta öblében az áhított fémet látták csillogni, és ebből a források közelében elterülő aranytelep létezésére következtek. A legenda szerint nagyon régen élt lenn a síkságon egy mohó, aranyokra vágó király, aki azt hallotta, hogy a keleti hegyekben egy nagyon nagy aranybánya létezik. De az aranybánya hollétét csak az öreg Körös és három fia ismerte. A király elrendelte katonáinak, hogy fogják el őket, majd bezáratta és megverette őket, remélve, hogy elárulják titkukat. Az öreg a vallatások során meghalt, és fiai elborzadva eldöntötték, hogy elárulják a kincs helyét. És őrzőikkel együtt elindultak napkelet felé. A harmadik napon már nem tudták eldönteni melyik a helyes út, mindegyiknek más volt a véleménye. A legnagyobb fiú szerint egyenesen kelet felé kellett tartaniuk, a másik két fiú úgy tartotta, hogy a helyes út délebbre volna. A legnagyobb fiú, hirtelenharagú lévén, megharagudott két fivérére, és a király katonáinak egy részével elindult, amerre ő jónak látta. A középső, szőke legény és a legkisebb, barna fiú délnek fordult. De egy idő után a legkisebb testvérnek úgy tűnt, hogy mégiscsak a legnagyobb volt igaza, és ő is kelet felé indult. És sokáig bolyongtak, keresve az aranybányát. Végül a kelet felé haladó legnagyobb fiú rátalált a kincsekre. De abban a pillanatban, amikor meg akarta mutatni a katonáknak, előjött a bányából a bányák tündére és elvarázsolta a fiút, hogy ez többé ne leljen rá a kincsekre. Ez a története a három kincskeresőnek, akik átalakultak Körösökké, Sebes-Körössé a hirtelenharagú, legnagyobb fivér, Fehér-Körössé a középső, szőke fiú és Fekete-Körössé a legkisebb, barna legény. Kőbálványuk talán még most is ott van a forrásoknál, ha nem pusztította el a sok eső és szél.

Mint minden legendának, ennek is van valós alapja. A Körösök, különösen a Fehér-Körös, a Nyugati Szigethegység aranytelepeinek közeléből erednek és keletről nyugat felé folynak, a Fehér- és Fekete-Körös Kettős-Körössé egyesül, majd ez a Sebes-Körössel együttesen alkotja a Hármasköröst, vagy egyszerűen Köröst.